

Nr 34

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt till skatteavdrag för belopp, som skänkts till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 308 av herr *Weiland* m. fl. och II: 246 av herr *Carlsson* i Tibro m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 246.

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från förvärvskällans intäkter avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag må därvid icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och där- till hänförliga utgifter.

I praxis har avdrag för bidrag till vetenskaplig undervisning och forskning icke ansetts kunna medgivas, såvida bidraget icke lämnats av rörelseidkare till teknisk-vetenskaplig forskning inom den bransch, som rörelseidkaren företräder. Icke heller har avdrag medgivits för gåvor till sociala institutioner (se t. ex. RÅ 1941 ref. nr 5 och RÅ 1941 Fi not. 534). Däremot har vid beräkning av inkomst av rörelse avdrag medgivits rörelseidkare för bidrag till välfärdsanordningar för i företaget anställda (se t. ex. RÅ 1946 Fi not. 135 och RÅ 1947 Fi not. 650).

Frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål har tidigare upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling. Enligt beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar föreskrevs sålunda, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering visst år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades se-

nast vid 1943 års taxering. Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medgiva, att skattskyldig vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1944 och 1945 finge åtnjuta avdrag för penninggåvor ej understigande visst belopp till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. De sålunda gjorda medgivandena har föranletts av särskilda förhållanden och varit till tiden begränsade. Vid varje tillfälle, då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömning, har av bevillningsutskottet uttalats, att bestämmelser av detta slag innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande lagstiftning. Därvid har utskottet städse framhållit, att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål icke borde ske i form av lätnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida.

Sedermera har vid flera tillfällen i väckta motioner framförts yrkanden av samma eller i huvudsak samma innebörd som i de nu förevarande motionerna. Sålunda yrkades i en vid 1950 års riksdag väckt motion, II: 378 (av herr Håstad), utredning i syfte att avdragsrätt för donationer till vetenskaplig undervisning och forskning måtte införas. Samma års bevillningsutskott erinrade då i sitt i anledning av motionen avgivna betänkande nr 30, vilket godkändes av riksdagen, om utskottets ovannämnda principiella uttalanden. Jämväl 1951 års bevillningsutskott erinrade därom i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 8 i anledning av väckt motion, II: 363 (av herr Johnsson i Stockholm), vari åsyftades införandet av skattefrihet för gåvor till sociala hjälpinstitutioner.

I en vid 1953 års riksdag väckt motion, I: 271 (av herr Ohlon), framfördes samma yrkande som i de nu förevarande motionerna. Motionerna avstyrktes av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 9, därvid utskottet erinrade om att de ändamål motionärerna avsåge att främja redan enligt gällande lagstiftning i viss utsträckning intoge en förmånsställning i beskattningshänseende. Från skattskyldighet till såväl arvsskatt som gåvoskatt vore sålunda befriad stiftelse eller sammanlutning, som hade till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och uppfostran eller utbildning, vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta eller att främja vetenskaplig undervisning eller forskning. Motsvarande skattebefrielse föreläge jämväl enligt förordningen om kvarlåtenskapsskatt. I fråga om inkomstbeskattningen vore stiftelse med sådant ändamål som nyss sagts befriad från skattskyldighet, vid kommunalbeskattningen för annan inkomst än av fastighet och av rörelse samt vid den statliga beskattningen för annan inkomst än av rörelse. Utskottet anförde vidare, att även om införandet av en sådan avdragsrätt vid inkomsttaxeringen som den i motionen avsedda skulle kunna medverka till en ökad bidragsvillighet från enskilda donatorers sida, ansåge sig utskottet icke kunna förorda att ytterligare skattelättnader för befrämjandet av nu ifrågavarande ändamål infördes i vår skattelagstiftning. Vad motionärerna anfört kunde

enligt utskottets förmenande icke motivera ett frångående av ovannämnda tidigare från riksdagens sida uttalade principiella uppfattning.

Även i de vid 1955 års riksdag väckta likalydande motionerna I: 139 (av herr Weiland m. fl.) och II: 427 (av herr Carlsson i Tibro m. fl.) framfördes yrkanden av i huvudsak samma innebörd som i nu förevarande motioner. Samma års bevillningsutskott avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 17. Därvid sade sig utskottet finna, att vad från 1953 års bevillningsutskotts sida uttalats i denna fråga alltjämt ägde giltighet. Särskilt ville utskottet fästa uppmärksamheten på vad som anförts därom, att ifrågavarande ändamål redan hade i viss mån tillgodosetts i beskattningshänseende. Även om en avdragsrätt i enlighet med de i motionerna angivna riktlinjerna skulle kunna medföra ett högre bidrag till ifrågavarande ändamål än som vid motsvarande kostnad för statsverket skulle bli fallet genom direkt anslag, kunde utskottet dock ej finna att detta i och för sig vore ett argument för införande av en sådan avdragsrätt. Utskottet ville härutinnan endast framhålla, att man icke på förhand kunde bedöma, vilka institutioner eller sammanslutningar som skulle komma att erhålla ökade bidrag till sin verksamhet och icke heller hur stora de ökade kostnaderna för statsverket skulle bli.

I de nu förevarande motionerna har uttalats, att erfarenheten visat att det även i nuvarande goda statsfinansiella läge vore svårt att finna möjlighet att bevilja anslag även till mycket trängande allmännyttiga ändamål. Detta borde vara en anledning för riksdagen att ompröva sin tidigare negativa inställning i denna fråga. Genom att medge avdragsrätt komme staten att bidra till att betydligt större belopp kunde gå till dessa ändamål än vad som motsvarade statens minskade skatteinkomst. Enligt motionärernas mening vore det ett direkt samhällsintresse, att medborgare i stället för att använda hela sin inkomst för egen räkning stödde och av statsmakterna stimulerades att stödja en verksamhet, som kunde betraktas som samhällsnyttig, inte minst i ett läge, där statsmakterna inte hade möjlighet att ge önskvärd stöd. Detta skulle betyda ny stimulans och bättre arbetsmöjligheter för institutioner och organisationer. Det kunde inte vara ett allmänintresse att hela det ekonomiska stödet till dem skulle kanaliseras genom riksdagen och ges i form av anslag, utan en viss, någorlunda bred marginal för enskilt stöd borde finnas.

I motionerna har vidare erinrats om att i flera främmande länder skatteförfattningarna innehåller bestämmelser om rätt till avdrag vid taxering av statlig inkomstskatt för belopp upp till en viss procent av den skattskyldiges inkomst om beloppet i fråga skänkts till humanitära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål. Erfarenheterna från dessa länder syntes vara mycket tillfredsställande. Sålunda hade i Amerikas förenta stater erfarenheterna varit så gynnsamma att man efter hand ökat den andel av årsinkomsten som finge avdragas.

Motionärerna har föreslagit att frågan om avdragsrätt för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervis-

ningsändamål gjordes till föremål för utredning. Avdragsrätten borde begränsas till den statliga inkomstskatten och gälla endast för fysiska personer, förslagsvis upp till 10 procent av den taxerade inkomsten. Vid 1955 års riksdag hade yppats betänkligheter för att betydande skattebelopp genom det föreslagna systemet skulle undandragas det allmänna, för den händelse givare i de allra högsta inkomstklasserna skulle utnyttja avdragsrätten i stor utsträckning. Även om motionärerna inte delade dessa farhågor, ville de föreslå att avdragsbeloppet i nuvarande läge begränsades till 1 000 kronor. För att undvika missbruk skulle — liksom fallet vore i andra länder — myndigheterna efter ansökan från vederbörande göra upp en förteckning på de organisationer och institutioner till vilka gåvor skulle kunna få ges med skatteavdrag för givaren.

Utskottet. I de förevarande motionerna har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål. Motionärerna förordar en begränsning av avdraget till en viss procent av den skattskyldiges inkomst, exempelvis tio procent och att ett belopp som högst må avdragas fastställas, förslagsvis till 1 000 kronor.

Frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål har som framgår av den ovan lämnade framställningen tidigare upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling. Då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har från riksdagens sida uttalats, att bestämmelser av detta slag innebure en avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande skattelagstiftning och att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål icke borde ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida. Riksdagen har i enlighet härmed avvisat motionsvis framställda yrkanden om införande av dylik avdragsrätt.

Utskottet vill erinra om att i skattehänseende skillnad göres mellan enstaka gåvor och sådana upprepade gåvor, som ges i form av periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning. Som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen medges i princip icke avdrag för enstaka gåvor, vare sig de utgår till allmännyttiga ändamål eller till enskild fysisk person. Om gåvan är rent benefik är den att anse som icke skattepliktig inkomst för mottagaren. När det gäller periodiskt understöd är utgångsläget i beskattningshänseende ett annat, i princip medges avdrag för vad som utges, även om ren gåvoavsikt föreligger, men mottagaren blir å andra sidan skattskyldig för vad han erhåller. Emellertid har vissa i och för sig mycket betydelsefulla avsteg gjorts från denna princip. Sålunda gäller bl. a. den i förevarande sammanhang aktuella inskränkningen att avdrag numera enligt praxis icke medges, om det utbetalda beloppet utgår till ett allmännyttigt ändamål eller till juridisk person. I detta hänseende är alltså det skatte-
rättsliga läget detsamma för gåvor och periodiska understöd.

Frågan om avdrag för gåvor och periodiskt understöd till allmännyttigt ändamål har behandlats av 1944 års allmänna skattekommitté i dess betänkande nr IV (SOU 1950: 21). Därvid intog kommittén i princip samma ståndpunkt som bevillningsutskottet vid flera tillfällen givit uttryck åt. Kommittén ansåg sålunda att utbetalningar till ändamål som här avses icke vore av sådan karaktär att de fölle inom ramen för periodiskt understöd och fann således icke anledning att i förevarande hänseende föreslå ändring av gällande praxis. Kommitténs betänkande har sedermera för översyn överlämnats till 1950 års skattelagssakkunniga. Utskottet förutsätter att de sakkunniga vid sin utredning av hithörande frågor även kommer att överväga, huruvida periodiskt understöd till allmännyttigt ändamål bör i skattehänseende likställas med sådant periodiskt understöd, för vilket avdragsrätt nu föreligger. Det torde även kunna förutsättas att de sakkunniga kommer att ägna uppmärksamhet åt de problem som föreligger med avseende på gränsdragningen mellan gåva och periodiskt understöd. Som utskottet i sitt betänkande nr 24 närmare utvecklat torde förslag i förevarande ämne från de sakkunniga kunna emotses i en nära framtid.

I den mån motionerna äsyftar avdragsrätt för sådana gåvor, som faller in under begreppet periodiskt understöd, är denna fråga således föremål för utredning, varför syftet med motionerna i denna del redan är tillgodosett. Huruvida avdrag för periodiska utbetalningar av denna art skall medges eller ej, har utskottet icke anledning att i detta sammanhang uttala sig om. Först sedan 1950 års skattelagssakkunniga slutfört sin förenämnda utredning, synes denna fråga böra tas under övervägande av riksdagen. En sådan prövning synes enligt utskottets mening jämväl påverka bedömningen av frågan om avdragsrätt för enstaka gåvor till allmännyttigt ändamål. Sistnämnda spörsmål kräver icke endast överväganden av principiell natur utan även ställningstagande till åtskilliga praktiska problem. Utskottet är sålunda medvetet om att en dylik avdragsrätt skulle medföra kontrollsvårigheter och även i andra hänseenden vara svår att förena med strävandena att åstadkomma ett förenklat deklarations- och taxeringsförfarande. Utskottet finner det för sin del lämpligt att de sakkunniga vid sin prövning av frågan om avdrag för periodiskt understöd jämväl tar principiell ställning till spörsmålet om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål och därvid överväger de synpunkter motionärerna anfört. Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat motionerna I: 308 och II: 246.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 308 av herr Weiland
m. fl. och II: 246 av herr Carlsson i Tibro m. fl. om rätt att
vid beskattning åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära och

vissa andra allmännyttiga ändamål måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 26 april 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson, Snygg, Söderquist, Velander, Oscar Carlsson och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Nilsson i Svalöv, Sjölin, Brandt, Vigelsbo, Kärlander, Henriksson, Gustafson i Göteborg och Andersson i Essvik.

Reservationer:

I) av herrar *Söderquist*, *Kristensson* i Osby, *Sjölin* och *Gustafson* i Göteborg, vilka med hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 308 och II: 246 ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 308 av herr Weiland m. fl. och II: 246 av herr Carlsson i Tibro m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål.

II) av herrar *Velander* och *Nilsson* i Svalöv.